

...Όσοι τα κατάφεραν
ορκίστηκαν να μην
ξεχάσουν ποτέ...

ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΤΣΑΒΕΑ

ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ

— ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ —

10n ΧΙΛΙΑΔΑ

ΤΙΤΛΟΣ: Λουλούδι της ψυχής μου
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ζωγραφιά Τσαβέα
ΣΕΙΡΑ: Ελληνική λογοτεχνία
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ράνια Ζωίδου
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Εκδόσεις Έξη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Εκδόσεις Έξη

Copyright © Ζωγραφιά Τσαβέα
Copyright © 2014 Εκδόσεις Έξη

ISBN: 978-618-80819-7-0

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν.2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται η κατ' οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και γενικώς αναπαραγωγή, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση σε οποιαδήποτε μορφή και εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Εκδόσεις Έξη
Λουίζης Ριανκούρ 13
11523 Αθήνα
Τηλ.: 211 4111078
www.ekdoseiseksi.gr
email: info@ekdoseiseksi.gr
facebook: Εκδόσεις ΕΞΗ

Ζωγραφιά Τσαβέα

ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ

Εκδόσεις Έξη

Παιδί μου, σαν άνοιξες
τα μάτια στο πρώτο φως,
σ' αγάπησα!!!

Σαν πρωτοφώναξες
γλυκά γλυκά «μαμά»,
σε θαύμασα!!!

Σαν έκανες δειλά
τα πρώτα βήματα,
σε στήριξα!!!

Σαν έμαθες το
ένα, δύο, τρία,
σε χειροκρότησα!!!

Παιδί μου, σαν βγήκες στη ζωή,
μόνο, τρυφερό βλαστάρι,
τρόμαξα!!!

Όλα τα ακούσματα της παιδικής μου ηλικίας ήρθαν και γιγαντώθηκαν μέσα μου και θέριεψαν. Πήραν σάρκα και οστά κι έγιναν ο Στρατής και η Γραμματή, ο Μανολάκης και η Αρτεμισία, η Λυγερή και η Κλειώ και όλοι οι υπόλοιποι. Μου μίλησαν και μου ξαναμίλησαν, ώσπου έγινα ένα μαζί τους. Κι έπιασα να κάνω εικόνες αυτά που άκουσα και που θυμόμουν. Έφτιαξα τα πρόσωπα ζωγραφιστά στον νου μου κι έβαλα λόγια στο στόμα τους. Λόγια που ίσως ξεστόμισαν και άλλα που ίσως θα ήθελαν να ξεστομίσουν. Την ιστορία δεν την άλλαξα, την έπλασα μόνο και την έβαλα σε καλούπια δικά μου, να δώσω το σχήμα που ήθελα. Μα δε με αφήναν. Όλο τριγύριζαν στο εργαστήρι του νου μου και όλο μου το άλλαζαν. Έδιναν το σχήμα που θεωρούσαν αυτοί, έγιναν η σκιά μου και όλα τα μάτια τους ένιωθα στραμμένα πάνω μου, μην και ξεστρατίσω και πω άλλα και όχι αυτά που έγιναν. Ήθελαν να πω την ιστορία τους και μαζί την ιστορία όλης της προσφυγιάς. Όμως δυστυχώς, δεν είμαι ο Όμηρος, γιατί μόνον ο Όμηρος θα μπορούσε να περιγράψει αυτήν την Οδύσσεια του ξεριζωμού. Εγώ απλά είμαι μια απόγονός τους, που κουβαλάει στα κύτταρά της όλα τα πονεμένα βιώματά τους. Γεννήθηκα σ' ένα τουρκόσπιτο της ανταλλαγής, στη Νέα Απολλωνία, λίγο έξω από τη Θεσσαλονίκη. Από μάνα Πόντια και πατέρα Μικρασιάτη και είμαι περήφανη γι' αυτό.

Ζωγραφιά Τσαβέα

Ο Στρατής ο ψαράς βρισκόταν μαζί με τον Ραΐφ, τον Τούρκο φίλο και συνétaιρό του, στη βάρκα του τη «Γραμματή», αρκετά βαθιά μέσα στο πέλαγο. Η ψαριά ήταν καλή, μάζευαν τα δίχτυα κι ετοιμάζονταν να βγουν προς την ξηρά, όταν μια αντάρα είδαν να έρχεται κατά πάνω τους από τον ορίζοντα.

«Παναγιά μου βόηθα, τι είναι αυτό που έρχεται; Ραΐφ, Ραΐφ, γρήγορα, τα κουπιά και πάμε προς το λιμάνι!»

«Μα τον Αλλάχ, τι είναι αυτό;»

Ο Ραΐφ άρπαξε με τα στιβαρά του χέρια τα κουπιά και άρχισε να λάμπει με μανία. Κωπηλατούσαν και γυρνούσαν τα κεφάλια τους προς τα πίσω για να βλέπουν τον ανεμοστρόβιλο που τους πλησίαζε γοργά. Τόσα χρόνια στη θάλασσα και πρώτη φορά αντίκριζαν τέτοιο πράμα. Δέος τους κυρίευσε και

σαστιμάρα. Ο ιδρώτας έτρεχε κόμπους κόμπους από το πρόσωπο και από κάθε πόρο του σώματός τους, η μυρωδιά του φόβου σκέπασε τα ρουθούνια τους. Όσο γρήγορα, όμως, κι αν έκαναν, τεράστιο κύμα σηκώθηκε πίσω τους, τους έφτασε και τίναξε τη βάρκα σαν καρυδότσουφλο. Η βάρκα τους αναποδογύρισε και βρέθηκαν και οι δυο στο νερό. Παλεύοντας με τα κύματα ο Στρατής προσπάθησε να δει πού βρισκόταν ο Ραΐφ. Φώναζε με όλη τη δύναμή του και απάντηση δεν έπαιρνε.

Ξαφνικά τον βλέπει λίγα μέτρα μακριά, να προσπαθεί να κουνήσει τα χέρια του. Με υπεράνθρωπες προσπάθειες κι ενώ τα κύματα τον χτυπούσαν μανιασμένα, τον πλησίασε· είδε αίματα να τρέχουν από το μέτωπό του. Καθώς γύρισε η βάρκα, του είχε χτυπήσει το κεφάλι άσχημα και προς στιγμή είχε χάσει τις αισθήσεις του. Το κρύο νερό, όμως, γρήγορα τον συνέφερε. Ο Στρατής, βογκώντας από την προσπάθεια, τον πλησίασε και πήγε να τον πιάσει, όμως τα κύματα, θεριά ανήμερα, δεν τον άφηναν.

Άρχισε να εξαντλείται. Κατάκοπος κοίταζε προς την ακτή, κόσμος αρκετός στο λιμάνι, όμως κανείς δεν θα τολμούσε να ξανοιχτεί στο πέλαγος για βοήθεια, το ήξερε αυτό. Προσπάθησε άλλη μια φορά να φτάσει τον Ραΐφ, τα χέρια του τον άγγιξαν και τον κράτησαν σφιχτά.

«Ραΐφ... Ραΐφ, σε παρακαλώ, βόηθα κι εσύ να βγούμε στη στεριά».

Ο Ραΐφ όμως τον κοιτούσε με μάτια απλανή, δεν είχε καθόλου δυνάμεις. Αν ο Στρατής αποφάσιζε να φύγει εκείνη τη στιγμή, ίσως και να σωζόταν, όμως δεν μπορούσε ν' αφήσει τον φίλο του να πνιγεί. Έτσι καταβάλλοντας υπεράνθρωπη δύναμη, άρχισε με το ένα χέρι να κολυμπάει και με το άλλο να τραβάει τον Ραΐφ. Τα κύματα και ο δυνατός άνεμος, όμως, τον έσπρωχναν προς τα πίσω και όχι προς τη στεριά. Νιώθει τις δυνάμεις του να τον εγκαταλείπουν και την ύστατη στιγμή ένας λυγμός βγαίνει από μέσα του κι ένα όνομα.

«Γραμματικούλα μου, σ' αφήνω...»

Εικόνες από τον γάμο τους του έρχονται στο μυαλό. Η Γραμματή του πανέμορφη, μελαχρινή, στα άσπρα ντυμένη και με λουλούδια λεμονιάς στα μαλλιά, τον κοιτάζει συνεσταλμένα και χαμογελά. Τα μάτια της κάρβουνα αναμμένα, του καίνε την καρδιά που είναι ήδη δική της, του καίνε και το κορμί που λαχταρά να ενωθεί με το δικό της.

Έρωτας μεγάλος του Στρατή για τη Γραμματή, αναστέναζαν τα σοκάκια στη γειτονιά της από τους αμάνεδες που της τραγουδούσε τα βράδια καθώς περνούσε γεμάτος σεβντά. Και τα πρωινά, πουλώντας τα ψάρια, δυο και τρεις φορές έκανε γύρα στον μαχαλά, φωνάζοντας:

«Ψάρι... Φρέσκο ψάρι... Φάε ψάρι απ' τον Στρατή να ζηλεύει το γατί!»

Στη γειτονιά βαριόνταν να τον ακούνε, άιντε μια, άιντε δυο, άιντε τρεις. «Αμάν πια», έλεγαν και τραβούσαν τον γιακά τους. Εκείνος όμως είχε τον σκοπό του, πού θα πήγαινε, κάποια στιγμή θα έβγαινε και η Γραμματή από το σπίτι, να τη δει για λίγο και μετά να φύγει πετώντας στα σύννεφα από τη χαρά του. Μια ματιά της μόνο τού ήταν αρκετή.

Η Γραμματή, ορφανή από μικρή, ζούσε με τον

πατέρα της στα τελευταία σπίτια του κάτω μαχαλά, στον ρωμέικο. Ο μπαρμπα-Γιαννακάκης είχε ένα σαμαράδικο εκεί κοντά και είχε πολλή δουλειά, γιατί ήταν νοικοκύρης και δουλευταράς, αν και άτυχος. Έμεινε νέος χήρος και όσες κι αν του προξένεψαν, δεν θέλησε να ξαναπαντρευτεί για να μην πέσει σε χέρια μητριάς η Γραμματικούλα του. Η όμορφη κόρη του, το λουλούδι του σπιτιού και της ψυχής του. Ύστερα, καμιά δεν μπορούσε να συγκριθεί με την Κλειώ του, την πολυαγαπημένη νεκρή γυναίκα του.

Μικρό κορίτσι ήταν η Κλειώ του όταν την έβαλε στο μάτι ο Γιαννακάκης. Τα είχε δεν τα είχε πατημένα τα δεκατέσσερα, όταν αποφάσισε να τη στεφανωθεί. Από την ώρα που τα μαύρα μάτια της καρφώθηκαν επάνω του, στο πανηγύρι της Παναγιάς, όρκο έβανε να την κάμει δικιά του. Ρώτησε κι έμαθε τίνος θυγατέρα ήταν και την επόμενη μέρα με βιασύνη και φούρια, μην και τον προλάβει άλλος, πήρε τη μάνα του και πήγαν να τη ζητήσουν από τον κύρη της. Εκείνος, μην ξέροντας πολλά για τον γαμπρό που προέκυψε ξαφνικά, αρνήθηκε με τη δικαιολογία πως το κορίτσι του ήταν μικρό κι αμάθητο.

Όμως ο Γιαννακάκης δεν έπαιρνε από λόγια κι από άρνηση.

«Άμα δε μου τη δώσεις, θα σου την εκλέψω»,

είπε στον σαστισμένο πεθερό. Τα έχασε και αγρίεψε με τον επίμονο νέο που εμφανίστηκε σαν φάντης μπαστούνι στο σπιτικό του.

«Για δε ρωτάμε και το κορίτσι;» πρότεινε η μάνα του διστακτικά, γιατί το έβλεπε πως ο σεβνταλής ο γιος της θα την έκαμε την κουτουράδα.

Η Κλειώ, που παρακολουθούσε με κομμένη την ανάσα τα δρώμενα, αναστατώθηκε. Πώς να παραδεχτεί μπροστά στον αυστηρό πατέρα που σεβόταν τόσο, ότι και σε αυτή άρεσε το παλικάρι. Γύρισε το βλέμμα στη μάνα της μα εκείνη ούτε ένα βλέφαρο δεν κούνησε. Ο άνδρας του σπιτιού είχε μόνο γνώμη σε αυτό το θέμα. Και να ήθελε να πει τη δική της, θα γινόταν αργότερα, όταν θα ήταν οι δυο τους. Ποτέ μπροστά σε τρίτους, αυτός ήταν τ' αρσενικό στη φαμελιά του, δεν έκαμαν κουμάντο τα φουστάνια. Η Κλειώ όμως δεν ήθελε να τον χάσει, αλλά ούτε και να κλεφτεί. Πήρε μια βαθιά ανάσα, με τα μάτια χαμηλωμένα και κόκκινη σαν παπαρούνα, το ξεστόμισε: «Εγώ τον θέλω, πατέρα, μα ό,τι πεις εσύ θα γίνει». Ο Γιαννακάκης ένιωσε εκείνη την ώρα σαν να του χάριζαν τον ουρανό με τ' άστρα. Με ανανεωμένο θάρρος άρχισε να πιλατεύει πάλι τον μέλλοντα πεθερό του: «Αφού με θέλει η κόρη σου, μην μπαίνεις εμπόδιο ανάμεσά μας. Βασίλισσα θα την κάμω, τίποτις δε θα της λείψει», έλεγε καθώς

του φιλούσε με σεβασμό τα χέρια. Και πράγματι, από την ώρα που τη στεφανώθηκε, δεν γύρισε να κοιτάξει ποτέ ξανά άλλη γυναίκα. Όλος ο κόσμος του ήταν η αγαπημένη του. Όλη η έγνοια του γι' αυτήν.

Σαν λιγότευαν οι δουλειές στην Αμάσεια, αποφάσισαν να φύγουν για τη Σμύρνη, με την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής. Έτσι πήγαν στην πόλη την πλανεύτρα, την παινεμένη της Ανατολής. Τότες η Σμύρνη ήταν η γη της επαγγελίας. Η εύφορη γη της έδινε πλούσιους καρπούς, η θάλασσα χάριζε άφθονα τα αγαθά της και στο λιμάνι της έφθαναν όλα του κόσμου τα καλά. Εκεί η δουλειά ήταν εξασφαλισμένη αρκεί να ήσουν δουλευταράς και τίμιος, γιατί μπαμπέσπδες δεν σήκωνε ο τόπος. Ο Γιαννακάκης είχε την τέχνη του και ήξερε πως ό,τι και να γινόταν θα τα έβγαζε πέρα. Αρκεί να ήταν τα χέρια του γερά και πάνω από όλα η Κλειώ του. Έστησαν από την αρχή το σπιτικό τους με αγάπη και μεράκι. Νέοι ήταν, όλη τη ζωή είχαν μπροστά τους. Σαν ήρθε στον κόσμο και η πεντάμορφη θυγατέρα τους, τότες η ευτυχία τους ολοκληρώθηκε. Όμως η μοίρα αλλιώς το θέλησε. Η Κλειώ του έσβησε μια μέρα σαν το κεράκι και ο κόσμος όλος μαύρισε στα μάτια του. Τον άφησε μονάχο να βολοδέρνει και να προσπαθεί ν' αναστήσει την κόρη τους που ήταν έξι χρονών

παιδάκι. Μέσα σε μια μέρα γέρασε κι άσπρισαν τα μαλλιά του, όμως έκανε πέτρα την καρδιά, έσφιξε τα δόντια μέχρι που ένιωσε τη γεύση του αίματος στο στόμα και συνέχισε. Δούλευε στο σαμαράδικό του κι έπαιρνε μαζί και τη Γραμματή. Δεν είχε και κανέναν, σε ποιον να αφήκει το παιδί να το προσέχει; Μεγάλωνε η Γραμματή μέσα στο εργαστήρι το πλημμυρισμένο από τις μυρουδιές. Μυρωδιές από δέρμα, ψαρόκολλα και ροκανίδια. Έβλεπε τον πατέρα της να παιδεύεται να δώσει σχήμα στο ξύλο το μουλιασμένο από μέρες, να το λειαινεί με την πλάνη κι εκείνο στο τέλος να λυγάει και να του κάνει το χατίρι και να φτιάχνει σέλες για βαρβάτα άλογα και σαμάρια για τους όνους. Ώρες πάλευε με τη σακοράφα να ράψει τα σκληρά πετσιά και να τα στολίσει με πλουμίδια ξεχωριστά. Να τα γιομίσει μετά με τζίβα και με χόρτο ξερό να τα αποσώσει. Τα χέρια του σκληρά σαν πέτρα, μα η καρδιά του μαλακιά σαν μπαμπάκι. Δάκρυζε τρεις την ώρα, αναστέναζε κι έπαιρνε να σιγομουρμουρίζει αμανέδες, μπας και ξαλαφρώσει από τα ντέρτια του*. Και μόνο μπροστά στη θυγατέρα του γελούσε κι έκαμε τσαλίμια**, μην και πικραθεί το κοριτσάκι του και νιώσει ορφανό και παραπονεμένο. Όμως, κακά τα ψέματα, όσο κι αν

---

* Καημοί.

** Κόλπα.

το χάιδευε και το κανάκευε, ήξερε πως το χάδι της μάνας είναι άλλο πράμα.

Καθόταν η Γραμματή και παρακολουθούσε τον μπαμπάκα της και ποτέ δεν βαριόταν. Πολλές φορές καθόταν μαζί της κι ο Θανασός, της Διαλεχτής ο κανακάρης, που ήταν συνομήλικός της. Πολύ του άρεζε του Θανασού η τέχνη του σαμαρτζή. «Σα μεγαλώσω κι εγώ σαμαράς θα γένω», έλεγε με καμάρι και γελούσε ο μπαρμπα-Γιαννακάκης.

«Κάλλιο να μάθεις γράμματα, να γένεις μεγάλος και τρανός. Αυτή η δουλειά είναι ζόρικη, θέλει χέρια γερά, κάλλιο γράμματα, σου λέγω».

Μα εκείνος τέτοιο μεράκι που το είχε, ούτε ν' ακούσει για σχολειό και γράμματα. Πού τον έχανες, πού τον έβρισκες, στο σαμαράδικο, να χαϊδεύει τις όμορφες σέλες, να μετράει τους καμπαράδες* και όλο να αναστενάζει. Δεν άντεξε ο Γιαννακάκης και μια μέρα λέει της μάνας του της Διαλεχτής:

«Κόνα Διαλεχτή, αυτός ο γιόκας σου εδώ σε μένα ξημεροβραδιάζεται, τι λες, να του μάθω την τέχνη;»

«Άμα έρτει σε σένα, θα παρατήσει το σχολειό και δεν το θέλω».

«Μα σάματις διαβάζει και καθόλου; Όλο εδώ μέσα τριγυρίζει και αναστενάζει μαραζωμένος.

---

* Διακοσμητικές πινέζες.

Ύστερις, τέχνη καλή είναι και σαν τη μάθει καλά, δε θα πεινάσει. Σαν μεγαλώσει, θα φτιάσει δικό του εργαστήρι, άλογα και όνοι που θα χρειάζονται σέλωμα πάντα θα υπάρχουν».

Έτσι μπήκε στη δούλεψη του μπαρμπα-Γιάννη ο Θανασός, απ' τα εννιά του χρόνια κι έγινε ο πιστός του παραγιός. Ήταν καλός και σβέλτος, είχε και το μεράκι και αυγάτιζαν οι δουλειές του σαμαράδικου.

ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ

ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Αίμα και τρόμος ήταν αυτά που γράφτηκαν ανεξίτηλα στις μνήμες όσων επέζησαν και πήραν το δρόμο της προσφυγιάς. Χαμένες ψυχές που αναζητούσαν τις οικογένειές τους με μόνο οδηγό την πυξίδα της καρδιάς. Κάποιοι τα κατάφεραν, άλλοι ορκίστηκαν να μην σταματήσουν ποτέ να ψάχνουν, κι ας χρειαζόντουσαν μια ζωή.

Για την Κλειώ και τη Λυγερή όλα άλλαξαν στην ανέφελη ζωή τους μέσα σε μια μέρα. Άφησαν τη Σμύρνη τους πνιγμένη στους λυγμούς, ακολουθώντας τα караβάνια των ξεριζωμένων. Έναν δρόμο δύσβατο και άγνωστο, χώρια η μία από την άλλη.

Η υπόσχεση μία απ' όταν ήταν μικρά κορίτσια, από τότε που έκλειναν τα μάτια και σιγοτραγουδούσαν κάτω από τη μουριά. Η Κλειώ, ως αγωνίστρια, δεν ήθελε να ξεχάσει. Η Λυγερή, πιο ευάλωτη, δεν μπορούσε να θυμηθεί. Η φρίκη που βίωσε δεν ήταν σύμμαχός της.

Η αναζήτηση ξεκινάει για την Κλειώ. Τι θα βρεθεί στον διάβα της δεν ξέρει, μα δεν το βάζει κάτω, με πείσμα συνεχίζει... Τον όρκο της θα τον κρατήσει ό,τι κι αν γίνει, όσο καιρό και αν χρειαστεί να περιμένει...

**Η αληθινή ιστορία τους αποτελεί ένα μάθημα αγάπης,
ελπίδας και πίστης στον άνθρωπο
που όσοι τη διαβάσουν δεν θα την ξεχάσουν.**